

s531(2)

Folkloristic material from ^{K34/76} Selwane's people
AM/5775 Selwane, H.N.

12 1/2 pp.
1/13

1.

0-16

Dika tša go sodiša

1. Ga se go òpàla ke nonyana
2. Ga se go nkgà ke khòpane
3. Ga se go lòta ke mpya
4. Ga se go lapa ke lehu
5. Ga se bōse ke dinose
6. Ga se go baba ke sekgōpa
7. Ga se dijo ke naphapha
8. Ga se go raga ke pitsi
9. Ga se metse ke lewawa
10. Ga se go rwēla ke hlapi
11. Ga se nkō ke lenaka
12. Ga se bothakga ke nonyana
13. Ga se go homola ke semumi
14. Ga se go tiya ke tshipi
15. Ga se go ōna ke mōkgopa
16. Ga se boekgantšho ke mpogang
17. Ga se go nyala ke go bula lešaka ka morago.
18. Ga se tšaiye ke lerōlō
19. Ga se go nona ke kōlōbō
20. E be e se batho e be e le tšie
21. Ga se mafsi ke metse
22. Ga se batho ke dibōkō
23. Ga se tlala ke leho
24. Ga se kōša ke lerole
25. Ga se mabōlō ke mabu
26. Ga se tšie e tla o bōne
27. Ga se go bolōla ke mehlōlō
28. Ga se bobodu ke lehu
29. Ga se letlalō ke sefena-fena
30. Ga se go ōna ke kgapa.
31. Ga se go ja ke go fula.
32. Ga se lotšatšī ke mollo

2.

33. Ga se go gola ke lehlaka
34. Ga se go bōfa ke tšhwene
35. Ga se boso ke mosidi
36. Ga se pudi ke lenšmšmš.
37. Ga se botse ke kotse
38. Ga se lebelō ke phefo
39. Ga se go taboga ke tahephe
40. Ga se go gwanāla ke marapō
41. Ga se go bela ke go belaya.

3.

Dika

1. Go dila le kgogo
2. Ga go na nko etswa lemila.
3. O nka a sa bōla
4. Lefase le ene ka dinao
5. Naga e lotše
6. Ka kobo ya go saga le go hlonama
7. O dutše magala ka marago
8. O sepela lefase ka thoko
9. Eswa nko
10. Kgina morithi
11. Go emisa mosala
12. Go tsotetsa mosala.
13. Go a edisa mošla
14. O hlarele mašasa moetiwa
15. O dutše ka lerage le tee.
16. O šeba nta ka legai
17. Ditaba di na le letswai
18. Šešila puleng
19. O tšerwe ke phōfo
20. Go tsaroga phōka
21. O na le maseme
22. O yela ka nkong
23. O raga kgamelo
24. Tšie di morogong.

4.

25. Ntoketše serumula.
26. O mpekile mogwapa
27. Go tsena ka kgotlong
28. O na le segatla
29. O na le leleme
30. Go nōkōla lefsika
31. Go tsoga ka lebang-bang
32. Ke tša ngwaga wa mpo le tšihidi
33. O swere tsela
34. O swele dinao
35. O ntoketše seatla ganong
36. Go gola dintšhi
37. Go diša tše ditšhweu
38. Go longwa ke madulo
39. Go ja ditola
40. Go tla motse ka thoko.

5.

Di thai

1. Thai! Nku ye tlhwana ke foufetše ke hloka mahlo nkgogeng.
2. Thai! Koko o hwile ka mafuri seuta sa tlala naga.
3. Thai! Papa mogolo o etla ka kobo tša manenge-nenge.
4. Thai! Moswiri o mošweu kōtōma, tlhapi dio goga ka mosela.
5. Thai! Le-a-teka-teka lehlakana, le k libile Nkumpi
6. Thai! Ke lemile tšhemo patogeng ya thaba, ditšhwene dia ralokela.
7. Thai! Ke byetše nyoba hwōlereng, hlaka la mamona o etšhwa.
8. Thai! Kuwa tlase mogala kwena lekgowa le eme ka dithunya, le kgantšha dibaka-baka.
9. Thai! Kuwa tlase mogala kwena Makwapa a wēlō ka tšobo.
10. Thai! Ka dukuloga se olwana saka gare ga ke se bone.
6. 11. Thai! Tlase Magala-kwēna kgomo é yeme le namane.
12. Thai! Thase magala-kwēna kgomo di emisitše dinaka mantlotloro.
13. Thai! Matsobane e mosesenyane setšwa ka dira tša galaka.
14. Thai!.Matsobane e mosesenyane segama dikgomo ka ditšhila.
15. Thai! Ka itiya tlou molomo madi a tšwa ka lehlakori.

16. Thai! Pudi tša ga matereyane ke re kere: tereya, dia gana.
17. Thai! Ga gesu ga mothosi re yema ka o twana le teye.
18. Thai! Ke ile ke eya ga motswiri, ka gahlana le ba ga motswi,
ra dula ra tswiyana.
19. Thai! Talamaila ya ga mokopane é wele é sene molomo, molomo
é o tsere fase.
20. Thai! Nku yešu nku ye hlwana, nku ke fifetše ke tšwa makgathe
a dinku tše dintšhi.
7. 21. Thai! Kuwa tlase magalakwēna ka tanya leba la phuphusela,
mong wa lōna a kgahlega.
22. Thai! Lareng labo kgarebē go editšeng go se ngwedi go se
mollō go tuka.
23. Thai! Ke ya borwa kele motho ka bowa kele setlotlwane.
24. Thai! Powana ya segotla-gotlana, e re e tshela noka e homole.
25. Thai! Ke tšo diša ka motlapodi, noō tša ka tša bowa dile
makgwetlepa a le raga.
26. Thai! Kōte tšhweu seralokšlō sa bannyana
27. Thai! Mma mogedi mogeketla sehlo se getla le noka ya morarēla.
28. Thai! Mokgapa o mogolo ke wēlš ke hlōka le mothekgolli.
29. Thai! Ka bjala peu tsoleng ya mela-mela thabeng.
30. Thai! Mošoboro a mošola a rwa la tlou e sarwalwē.
31. Thai! Ke iteile tholō moletlane madi a tšhologela Mphanama.
8. 32. Thai! Ke iteile kgomo ye khulwana, ye khulwana ya hlaba ye
ntšho, ye ntšho ya hlaba ye tšhweu, mme ye tšhweu ya tshela
legora.
33. Thai! Mma ntšere a bonong ka dula fase ka tšerenya, mae ke
yo beya kae?
34. Thai! Koko o khumugile mokōkōtlo.
35. Thai! Seyatloga sekhwētše-kari selibile mahlakeng.
36. Thai! E ya tabola madiba mohlala ka ntle ga o bōnale.
37. Thai! Mothepa wa hlogwana modukulwana, thēka la tlallapa.
38. Thai! Sikihledi la motlapodi le fogohla batho dirope.
39. Thai! Phampha sebatladi se bonēla moya ntlong.
40. Thai! Ke apeile kōlōnkō selō sa mmutsō o mothata.

41. Thai! Pekwana sela se leng mola se rôtha-rôtha mōkōla.

42. Thai! Mmankoko wa lekgwara o nōna o e ja-ang.

9. Dihlalogo tša dithai tše fidi:

1. Ke koloi
2. Ke bjala
3. Ke Setimšla
4. Ke koloi
5. Ke Paesekele
6. Ke dintsa ka moriring
7. Ke letšhidi
8. Ke legadima
9. Ke malepu a le fela (silks)
10. Ke legapu
11. Ke lefela ge le farile
12. Ke Dikgaya
13. Ke Moši
14. Ke Mmōfō
15. Ke Mohlōtlō
16. Ke Matlakala ge a saswi e lege.
17. Ke seferō ge se tswalelwa
18. Ke eya go kgogišwa, bakgogi, rakgogišana.
19. Ke kgapa, e sehlwa e tšile.
20. Ke pene (panny)
21. Ke ge o hlaletša ngwana a sega.
10. 22. Ke makwalō
23. Ke sešepi
24. Ke semphašane
25. Ke mafsi ge o a hotšwe ditše, diatla di bowa le mafsi
26. Ke kgwedi
27. Ke segafi
28. Ke motho ge a hwile
29. Ke modumo wa sefepi
30. Ke kokwane tša ngwako
31. Ke modumo wa sethunya
32. Ke kgabo ya mollo, moruswi, ^{mafsi} ~~MMSESI~~ a tšhologa

33. Ke ditloo
 34. Ke tsela
 35. Ke kolobê
 36. Ke letsatši ga le ne mohlala
 37. Ke ntlhohlo le letheka la ngwakô
 38. Ke lebolê
 39. Ke dikgera
 40. Ke masegô
 41. Ke mohlare ge o rôtha boreku.
 42. Ke lešoga.

11.

Nonwane

Bannyana le ngwana wa kgoši: E be e le bannyana ba ne le ngwana wa kgoši le mpjanyana. Ba e ya kgonyeng; ba ile ge ba fihla tseleng, ba bolaya ngwana wa kgoši.

Ba tšeya mokôlô ba fa mpjanyana. Mpjanyana ya re ge e etla tseleng; ya opela ya re:

Ba bolaile Senoni iye-iye!

Ba mpha lerapo iye-iye!

Rapo la mokôlô iye-iye!

Ba e bolaya, ba e šila ya tsoga yaya gae. Ya dula ropeng tša rrago Senoni, ya ôpêla ya re:

Ba bolaile Senoni iye-iye!

Ba mpha lerapo iye-iye!

Rapo la mokôlô iye-iye!

A re: Fotšeke! tloga mo o a re seleka! ya tloga.

12.

Bannyana ba fihla, a ba botšiša. Ba re nna ga re tsebe mo a ileng. A kgolwa mpjanyana yela.

A e bitša a re, a reye o ye go mpontšha. Ya ya le yena ya ya go mmontšha. A tla a swara bannyana a ba itiya. Go tloga tšatši lewe a kgolwa mpja yewe se e mmotšago sona.

13.

Nonwane: Monna gare ga ditau

E kile ya re e le monna yo mongwê mogatsagwê a babya a re ke nyaka nama. Bjale mogatsagwê a mo hlabêla kgogo a re: ga ke nyake kgogo ke nyaka nama ye ngwê ya pudi. Ba mo hlabêla pudi,

s531

a re ga ke e nyake ba mo hlabela kolobš.

Bjale a re go yena ke nyaka sebete sa tau. Monna a tšeya mokgopa wa tau a ya para. A tšeya letsoku a tšhela ka ganong; a tloga a ya ditaung a hwetša ditau e letše dintšhi. Ditau tša mo dumediša.

Gware tau ye nnyane ya re ga setau nwe, bjale tše kgolo tša re ke tau nwe. Ye nnyane ya re: Tau ye ke tau mang ye,
14. Seriri nkego sa motho. Bjale ya re: Tau ge nke di tshela nangōtswana. Tša tshela le yena a tshela, tša re: ke tau nwe. Bjale ye nnyane ya re aowa ga se yōna. Ya re: Tau ga nke di hlatše maebana. Tša hlatša le yona ya hlatša tsoku lela la yona.

Tau tše kgolo tša re go yo monnyane šala le moyeng yo rena re sa ya go tšoma o apeye le hokoro gore moyeng yo a se bolawē ke tlala.

Go be go na le tau ya mokgekolo e šetše mo gae. Monna a
15. šala a tšeya thipa e e bolaya a sega sebete a eya gae.

E nnyane ge e bowa nokeng ya hwetša mmayo e hwile; ya hlaba mokgoši ya re: Ke kgale ke le botša ka re, Nwe ga se tau. Bjale ditau tša fowa dile šakeng. Ye nnyane ya boweletša ya re: Ke kgale ke le botša ke re, tau ye ke tau mang, seriri nkego sa motho.

Bjale ditau tša bowa tša tla go ye nnyane, tša e butšiša g tša re o re biletšang! ya di botša ya re mme o bolailwe, tša re o mokgonne o be a re tshwenya.

16. Monwane: Kolokolwane le kgaitšedi

Go be go ne bana ba babedi ba ditšhuwana, e le motho le kgaitšedi. Mošimane yowe e be e le yo mogolo mo go ngwanyana. Leina la mošimane e be e le Kōlōkōlwane la ngwanyana e le Semēmēruwane.

Ba ile ba ya ka lapeng la mosadi yo monyane wa rrabo. Gwa dirāga ka tšatši le langwē mosadi yowe e bego le mmame wa bona, a rera gore a bolaye Kōlōkōlwane. Ka gore Kōlōkōlwane yowe o be a na le kgomo tše dintšhi elego lefa.

Ba lebala gore Semēmēruwane o tla botša kgaitšedi. Bona

s531

ba no re ke yo monnyane a tsebe selo. Ba mo tshelêla mphôlo dijong.

Kgaitšedi ya re mola mogolwane a tsena a etšwa šakeng a re go yena: Dijo mphôlo Kôlôkôlwane wešu kolokolokoloti!

17. Dilô ka moka o dulô! Kolokolokoloti.

Ba re ge ba re re mo fa dijo a gana a re ke rata go ja le ba bang.

Ba re go lukile re tla mmona marobalong. Ka gore Kôlôkôlwane o be a ne pheta mogolong! re tla mo tseba ka yona ge a robetše. Kgaitšedi ya re mola mogolwane a tsena, a yêma šakeng a re:

Kôlôkôlwane wešu
Kolokolokoloti, marôbalo mphôlo
Kolokolokoloti dilô tše ding
O dire kolokolokoloti.

Ba ile bošego mola ba robetše Kôlôkôlwane apola pheta ya gagwe e e yapesa ngwana bona, a be a tshentshisa marôbalô. Ba ile ge ba etla ba bolaya ngwana bona.

18. Ka moswana ba makala go bona Kôlôkôlwane a sepêla, ba re go yena, o tšwa kaye; a re: ke se ke ke eya fêlô.

Ba mo theya ka modulô; le ge kgaitšedi a lekile go mmotša a se ke a kwa a hwa.

Bjale ngwanabo a re ge a lla a re o ya go tšeya pheta yela, a makala go bona mogolwane a tsoga a bina. Go tloga fawe Kôlôkôlwane le kgaitšedi ya gagwe ba gapa dikgomo ba ya ga malome wa bona.

Mmane wa bona a šala le bodidi bya gagwe. A be a e tshola, a re: e phala ke mola ke sehiwê ke re ke bolaya ngwana yola. Ke be ke tla ja kgomo tšela le yena.

19. Nonwane: Mma-mokgadi

Mmamokgadi o kile a tloga a eya go etšela bo mmago-Tadi. Bjale a re ge a fihla gae, a hwetša basadi ka moka ba se gona, go noba bana fela.

Bjale a re go bona bo mmabeno ba kaye? Bona ba re: ba ile kgole ba tlogile le dihlare, ba re ba ya ~~ixuti~~ go alafa tlou.

Ke moka a bowêla ga gabo a fihla a re go bona:

Ke hweditše bana ba tadi,
 Ba dutše marobana-robana,
 Ka butšiša ka re ba ile kaye
 Ba re: ba ile go lomega tlou,
 Selô se tlou se ya babya!
 Se babya ke bolwetši bya hlogo
 Ga se bya hlogo ke bya molala.
 Ka re: tseke-tseke ka re tse;
 Ka re tšhipa špa molete ke tsene.

20.

Ke mogokonyana
 Ke mokadi wa thola
 Ke yo bolaya ke maeba a Bopedi!
 Malepelepe, re hlabana
 Ka marungwana a dikôbe.
 Tšipa, ntle o bône hlahla
 Hlahla a ô ngapaola.
 Hlahla a ô ngapaola.

21.

Nkwê

Ke nkwê tolodi ya mabala,
 Nkwê tolodi ya dikgakga
 Phaswa ya banna ka namêla seritšana.
 Mahôpô ka apala
 Motseparedi ka tseparêla
 Batho ba ga baa šala
 Ba roga e teye, ke nkwê tše lesome.

 Dinalanyane e ngapêlê
 Mogolo ga ke a re go ngwapyana a lla
 Mankwê a Batlôkwa
 Wa nkwê Bôlea.
 Phaga mangana magolo,
 Phaga, fala kgomo re je.
 O hwile Batlokwa,
 Botlokwa ga Mmatšhaba mainela,
 Botlokwa ga batho ba go ja nama ya kolobê.

22.

Tau

K34/76

Matau mogolo.
 Sepopoduma a malekwa
 Segoroga mmele mariba a šale kgōtle.
 Ke phaga ya molele a moenyane;
 Phaga mangana magolo e jang bohwa le ba bangwē.
 O a baba! O a baba lešokga tau ya dilēpē.
 Ya feta ka moka diphōōfōlō di šwahla dihlare.
 Tau ya mariri a magolo
 Sepōtla ka kodu maphōōfōlō ka moka a mo tseba
 Hlogo ke mahlahla-kgome
 Motau mogolo
 Dinala ntswērērē
 Letswalo la diphōōfōlō
 Batho ka moka ba go tuniša,
 E tulele o tla kgaola batho letswalō.

23.

Thakadu

Thakadu gōla o bolawē
 O tla sala o apere digwēre
 Lebo mphapha a di tsepu
 Serata motho o a ja.
 O itetše mabu a lefase
 Phōōfōlō ē topileng makššē mogoleng.
 Mololeng wa mmamaagwa ka ditlhaka tša mabēlē.
 Šēšpēla ntlo kolobē
 Ke phōōfōlō e sentšeng mo fase.
 Gōna mafase a šitile marula-tšhipi-ya-Bokone;
 Ke phōōfōlō ye e phulang melete gara ditsela
 Thakadu mmamaregema a senyatšī,
 Šēšpēla ntlo kolobē;
 Thakadu-selema tseleng
 O tla ruta basadi go lema.
 Thakadu ya pholo seepela-ntlo kolobe;
 Dibata tša tla ka golala.

24.

Mašianoke

Mašianoke a selwana
 Se aga ntlo bodibeng.
 Mašianoke a selwana
 Seaga ntlo ka bodutu.
 Mathaka a tsêna a tsêna
 Mathaka a tsêna bommaletswetswe la kubela.
 Nonyana maila go šupya
 Tšhupa, tšhupa baloi.
 Nonyana ya kgongwa
 Zimu di a tsoga.
 Godimo ga ke ukamelwe ke bašimanyana,
 Ke ukamelwa ke mangaka
 Ke ukamelwa ke ditšhaba dikgolo tša metse;
 Tlhaga sa mašianoke a noka.
 Ke mpòkòpòkò mmamphòkwana
 Godimo ga hlogo ke rwele dikgolo
 Ke ukamelwa ke ke bo-sekibakiba-matlaleng;
 Ke ukangwa ke bo-mmamphiri batho ba koša ya bosego.

25.

Koša ya Mašoboro

Mo basothong re hwetša le gona go na le diletšo tše ba di letsang ge ba bapala.

Tše dingwê tša g tšona ke tšena: Lengwane, ditlhwatlhwadi, Makope, phalafala, moropa le dipela.

Bjale re tla tšeya tše dingwe tša tše ra le botša ka mokgwa o di šumiswago. Tše ke tlogo dingwala fa, ke tša tše dingwe tše mašoboro a di šumisago ge ba bina koša tša bona tša g se-šoboro.

Tšona ke lengwane, ditlhwatlhwadi le moropa. Dihlamo tša bona ke tše: Lekgeswa, mokadi, lebolê le ntepa (mose) ditlhokwa maokodi. Bjale re hwetša gore mašoboro a apara lekgeswa, dipshatlakgana le mekadi ke moka ba swara lengwane le kôtse le molamu.

26.

Bjale bannyana bona ba ba bitšwago Mathumaša. Bona ba apara lebolê le ntepa mekadi e ditlhwatlhwadi ke moka ba swara moropa o ba o le letšago mašoboro ba be ba apara le le maokodi.

Mathumaša ba ema ka thokō e teye mašoboro le ōna ka thoko e teye. Go thoma lešoboro go hlabēlēla koša. Le gōna o itiya kotše ya gagwe ka molamu. O tla re ge a thoma a potla kodu ba mathumaša ba nape ba etšeyēla godimu ba ōpa dikgoswi tša bona. Mošoboro a tla thōma go šiba-šiba.

Le gona koša e hlabēlēlwa ke motho yo a kgonago pele. Le go tiba ga bona ba ya go teye. Ge e le kgabagare o tla bona
27. bannyana ba Mathumaša ba šetše ba hlakēla ka gare. Go tla tšwa mašoboro a mangwē a ya go ba kgesa kapele; le bona ba tla boēla morago ba hlakēla.

Go na le koša ye nngwē še: yona ba re ke Makonyetšane. A re ke re boleleng kōpēlō ya yōna fa. Ge ba e yōpēla ba re:

O-oo makonyetšane ha!

Makonyetšane a monna Selala-oka

E-ee makonyetšane ha!

E ya he o-ooo makonyetšane ha!

Ye koša ba e bina mola ba tšhaiša.

E kile ya re ka ngwaga wa sekētē makgolo a senyane masome a mabedi a metšo ye seswai (1928) gwa binwa koša ye kgolo ya mašoboro. Ke nageng Zebediela. Mogo bāšang kgoši Phaswane
28. Selwane. Go be go bina morwagwē yo e tlilego go ba kgoši legatong la gagwe. Maina a mang a batho ba ba bego ba bina k nakong yewe.

Sepēkē yena morwala moroto wa bōna, Lekobyane Nkadimeng, Molemo, Mafokotsane, le ba bangwē. Mathumaša a bōna. Hlabane morwala moroto wa bannyana, Matlowe, Madigwēgwē, Ntalō le ba bangwē.

Go be go na le monna yo mongwē, ke mogwēra wa kgoši Phaswane; ke maswene. Bjale monna yo a re ge a bōna mašoboro; á a mokgohla a re: Le re go tloga fa le tle le bine kgorong ya ka, ke tla
29. le hlabiša pudi. Leina la monna yo ba be ba re ke Konyama.

Ba ile go tloga fawe ba ya go monna yowe. Ba thomile go bina e sa le bošego go fihlela dijo tša ka moswana. Ba se ke ba bōna pudi e tla ka gare ga bone ka gore ke mokgwa wa bōna

s531

gore pudi e tle ka lenakeng la bona pele e bolawa.

Ba ile mantšibuwa ba thōma koša ye ba bego ba re ke: Kgatsentše. Ba tšeya melamu le diletswana ba di neya šoboro le lengwē. La lahlela melamu fase la re: Dilao tše di tlhakola dintšitše Sātē la rrago, Paēne šātē la roga banna.

30. Paēne ke morwagwē. Ba nape ba thoma go mo ōpēla. Bjale ya re ka gore, mokgalabje yo ga a šeetše, a thoma go ba opediša. Le lehono mokgalabje yewe o sa tsebya ka Lakgaragara. O fele a re ke nna Nkalabana le šātē la rago paēne.

Lōna tsatši lewe, gwa ba le ngwana wa yēna kgoši Phaswane. A bitšwa ka leina la Nkalabana goba rrago Paēne.

Ge o bōna mašoboro a šetše a dira ka tsela ye, ba re re modile; ba no lekana ke go išwa go bolla.

MM

ENDS. S. 531.